

Prof. dr hab. Jolanta Itrich-Drabarek

Warszawa 31 sierpnia 2022 r.

Uniwersytet Warszawski

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Bartosza Bartoszewicza *Idea smart city w polityce rozwoju miast*, napisanej pod kierunkiem naukowym dra hab. Jarosława Noconia, profesora Uniwersytetu Gdańskiego

Magister Bartosz Bartoszewicz podjął się analizy bardzo interesującego poznawczo, rzadko badanego i cennego z punktu widzenia pragmatyki, tematu badawczego, jakim jest idea smart city w polityce rozwoju miast. Podjęty przez mgra Bartosza Bartoszewicza problem badawczy nie tyle dotyczy prezentacji idei smart city w politykach miejskich, ale próby poszukania odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób przejawia się implementacja idei inteligentnego miasta w lokalnej polityce rozwoju. Tak więc dokonał trafnego wyboru obszaru badawczego, a tytuł pracy jest adekwatny do zawartej treści.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że mgr Bartosz Bartoszewicz przyjął (i logicznie uzasadnił) jedyną możliwą perspektywę, jaką jest badanie zjawisk i procesów zachodzących w miastach, czyli perspektywę politologiczną, dającą pełny obraz rozwoju lokalnego, jego barier i perspektyw. Mgr Bartosz Bartoszewicz podkreśla, że struktury władzy lokalnej są zasadniczym podmiotem realizującym politykę rozwoju miasta oraz dostrzega logiczny związek między wdrażaniem idei miasta inteligentnego, a polityką miejską, lokalną, regionalną i krajowo-międzynarodową oraz kapitałem ludzkim i społecznym, jakim miasto dysponuje.

Autor zdecydował się na konstrukcję pracy, w oparciu o wstęp, trzy obszerne rozdziały (co jest zabiegiem rzadko stosowanym w konstrukcjach pracy doktorskiej), podsumowanie, spis tabel, spis wykresów i spis rysunków. Wydaje się, że ta konstrukcja mogła mieć bardziej

przejrzysty charakter, gdyby więc Autor zdecydował się na publikację rozprawy, radziłabym zmianę jej kompozycji.

Pracę otwiera Wstęp, napisany w logiczny i przejrzysty sposób. Autor omawia w nim prawidłowo przedmiot pracy, logicznie prezentuje uzasadnienie wyboru tematu, trafnie charakteryzuje problem badawczy, poprawnie konstruuje hipotezy badawcze oraz przedstawia zastosowane w pracy metody badawcze.

Zarówno główna, jak i pomocnicza hipoteza pracy (nazywane przez Autora założeniem) są skonstruowane prawidłowo. Można jedynie zastanawiać się, czy założenie Autora, że polityka rozwoju aglomeracji miejskich w coraz większym stopniu orientuje się na wdrażanie idei inteligentnego miasta, nie jest zbyt oczywiste. Odpowiedź jednak jest uargumentowana w sposób wskazujący na przeprowadzenie gruntownej analizy czynników mających wpływ na tak postawione założenie. Ponieważ mgr Bartosz Bartoszewicz słusznie wskazuje na nie tylko procesy cywilizacyjne, znaczenie zrównoważonego rozwoju dla miast i ich mieszkańców, na narzędzia informacyjno-komunikacyjne mające wpływ na jakość usług administracji samorządowej, ale i na możliwość szybkiego porównywania różnych ośrodków miejskich, niezależnie od geograficznej lokalizacji, uczenie się na błędach innych oraz możliwość multiplikowania nowoczesnych i efektywnych rozwiązań. Tak więc hipoteza badawcza odnosi się do problemu będącego przedmiotem pracy, spełnia kryteria ogólności i odnosi się do całości treści pracy.

Autor skonstruował jedno pytanie badawcze: *w jaki sposób przejawia się implementacja idei inteligentnego miasta w lokalnej polityce rozwoju?* Szkoda, że nie pokusił się o sformułowanie większej liczby pytań, np. jakie bariery występują w przypadku implementacji idei inteligentnego miasta i czy mają one charakter uniwersalny?

Mgr Bartosz Bartoszewicz przekonująco uzasadnił ograniczniki, jakie zastosował w pracy: *Celowo pominięto przykłady samych rozwiązań opartych o technologie informacyjno-komunikacyjne, które należałoby zaliczyć do rozwiązań smart city. (...). Celowo ograniczono zatem również zakres badań nad zagadnieniami ekonomicznymi i gospodarczymi, w ograniczonym zakresie przywołując dane dotyczące wartości sektora oferującego rozwiązania obszaru smart city (...)* Ponadto *wnikliwa analiza ekonomiczna nie mieści się bezpośrednio w perspektywie politologicznej i mogłaby stanowić zakres wiedzy dla innych, obszernych badań naukowych.* I prawidłowo wykazał, że: *Z uwagi na jednoznaczne wyniki analizy można stwierdzić, że przywoływanie większej liczby przykładów miast nie tylko nie miałoby znaczenia dla osiągniętego rezultatu, ale mogłoby budzić wątpliwości, co do zasadności prowadzonych analiz w odniesieniu do jednostek, których zaliczenie do liderów obszaru*

smart city, mogłoby zostać podważone. Ograniczenie się zatem do wybranych i najczęściej określanych mianem inteligentnych miast należy uznać za celowe.

Za pozytywny należy uznać fakt, że mgr Bartosz Bartoszewicz omawia we Wstępie zastosowane w pracy metody badawcze. O ile metoda komparatystyczna jest scharakteryzowana i zastosowana w pracy prawidłowo, o tyle dyskusyjne jest zaprezentowanie przez Autora, jako metody, analizy dokumentów (przychyliłabym się bardziej do zdania tych, którzy uważają badanie dokumentów, jako technikę badawczą). Z kolei zastosowane podejście neoinstytucjonalne w dysertacji jest jak najbardziej uzasadnione i wskazuje na dojrzałość naukową Autora.

Autor dokonał próby oceny stanu i dostępu do literatury naukowej i dokumentów. Szkoda jednak, że nie dokonał krytycznej analizy literatury we Wstępie, mimo tego, że pisze „autorzy w sposób analityczny odnosili się do samej idei smart city, próbując ją zdefiniować i na bazie przykładów ustalić główne składowe oraz cechy charakterystyczne nowego trendu”, niestety nie podaje o jakich autorów chodzi. Na podkreślenie zasługuje fakt, że korzysta z obszernej literatury anglojęzycznej.

Poszczególne rozdziały obejmują następujące zagadnienia: 1.miasta w przedmiotowym i podmiotowym wymiarze polityki zrównoważonego rozwoju, 2.trendy rozwojowe obszaru smart city oraz 3.węzłowe wymiary rozwoju i funkcjonowania smart city.

Autor w rozdziale pierwszym prawidłowo postrzega władze miasta, jako aktywnych graczy zarówno w skali lokalnej, regionalnej, jak i globalnej, na których jak słusznie podkreśla „aktywności zyskują lub tracą mieszkańcy”. Rozdział ten charakteryzuje się bogatą zawartością merytoryczną, porządkuje obszar badawczy i wyznacza ramy pojęciowe pracy. Szkoda, że Autor nie wyjaśnił jednak w nim pewnych pojęć, np. smart city i pisze np. o B. Cohenie, który jako pierwszy użył zwrotów smart city 1.0, smart city 2.0 oraz smart city 3.0 dopiero na stronie 60 pracy, a generalnie w rozdziale drugim. Na pewno zaletą rozdziału jest nie tyle podsumowanie, co wskazanie, jakie treści znajdują się w kolejnej części dysertacji, co niewątpliwie zachęca czytelnika do dalszej lektury. W rozdziale drugim Autor dokonuje analizy dokumentów i najważniejszych badań nad zjawiskiem smart city. Interesujące w tym rozdziale są przytoczone dokumenty wskazujące na światowe trendy dotyczące idei budowania inteligentnych miast oraz analiza korzyści i zagrożeń wynikających z prowadzenia rankingów, dowolności interpretowania czynników definiujących miasta jako inteligentne. Szczególnie wartościowa jest analiza sytuacji miast, które zostały uznane za liderów obszaru smart

city. Jednakże najbardziej kluczowym i zarazem niezwykle interesującym z punktu widzenia wkładu w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji jest rozdział trzeci, w którym Autor dokonuje udanej próby wyodrębnienia i uszczegółowienia pięciu różnych obszarów, w których przejawiają się aktywności miast rozwijających się zgodnie z trendem smart city, a następnie generuje zestawienia 24 różnych pól aktywności inteligentnych miast, które definiują, czy miasto rozwija się zgodnie z trendem smart city.

Podsumowanie wskazuje na pewną idealistyczną wizję, jaką prezentuje Autor, wizję postrzegania miasta jako inteligentnego systemu, służącego rozwojowi, w tym rozwojowi zrównoważonemu. Podsumowanie wydaje się najmniej dopracowaną częścią pracy. Spodziewałam się bardziej konkluzywnego podejścia, jednoznacznego stwierdzenia, czy założenia przyjęte we Wstępie się potwierdziły, czy też nie, czy udało się rozwiązać problem badawczy i odpowiedzieć na postawione pytanie badawcze. Niestety, Autor skupił się na rozważaniach ogólnych i wskazał na argumenty przemawiające za wdrażaniem rozwiązań smart city, odnosząc się do zjawisk współczesnych, takich jak pandemia SARS-2-Covid-19 czy inwazja rosyjska w Ukrainie, a te wydarzenia nie były przedmiotem rozważań w pracy. Autor nie wskazał na bariery związane z wdrażaniem idei smart city, wynikające choćby z jakości przywództwa lokalnych liderów.

W pracy występują pewne mankamenty stylistyczne (np. na s. 51 powinno znaleźć się lat 90. a nie lat 90-tych, brakuje też podkreślenia, że dotyczy to XX wieku), ale te drobne błędy nie przesłaniają faktu, że praca została napisana bardzo starannym językiem, w oparciu o dobry warsztat badawczy, czego wyrazem są m.in. właściwie skonstruowane przypisy i bibliografia. Dysertacja ma charakter analityczny, a występujące w niej elementy opisowe znajdują swoje uzasadnienie, ponieważ są zgodne z logiką wyводу. Autor świadomie wykorzystuje zapowiedzianą we Wstępie metodę komparatystyczną, co wskazuje na jego dojrzałość badawczą. Praca oparta jest na bogatej bazie źródłowej, jak już podkreślałam, została napisana również w oparciu o literaturę obcą, anglojęzyczną,

Podsumowując, zasadność wyboru obszaru i tematu dysertacji uznaję jak najbardziej za prawidłowy. Problem idei smart city w polityce rozwoju miast jest oryginalnym zagadnieniem łączącym wiedzę teoretyczną z praktycznymi elementami o wymiarze polityczno-społecznym. Jeśli porówna się ilość publikacji poświęconych zagadnieniom funkcjonowania miast i aglomeracji, to zdecydowanie odczuwamy niedosyt w kwestii smart city. Sformułowany temat rozprawy świadczy o dojrzałym, ambitnym i celowym zamiarze badawczym Doktoranta. Można mieć wątpliwości, czy możliwe jest porównanie polityki Londynu, Singapuru, Helsinek, Kopenhagi, Amsterdamu i Nowego

Jorku w omawianym zakresie oraz implementacji ich doświadczeń na gruncie polskim, niestety Autor nie dokonał w tym zakresie bardziej krytycznej analizy. Szkoda także, że Autor skupił się jedynie na zaletach idei smart city, a zbyt mało poświęcił wyzwaniom i problemom, jakie się wiążą z jej wdrażaniem, np. roli liderów lokalnych. Celem recenzowanej pracy jest przeprowadzenie analizy aktywności miast w zakresie wdrażania idei smart city i w takim wymiarze został zrealizowany w trakcie przeprowadzonego wyводу badawczego.

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę nowatorskość omawianej problematyki, bogatą bazę źródłową, solidne podstawy merytoryczne stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu, spełnia stawiane wymagania pracy doktorskiej, wskazuje na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez jej Autora, tym samym spełnia wymogi określone w przepisie art. 187 ust. 1-3 ustawy z 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. 2020 poz.85 ze zm.) i w związku z tym stawiam wniosek o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Prof. dr hab. Jolanta Itrich-Drabarek

